

علل بقای عزای حسینی طی قرون متمادی

«عزا» در لغت به معنای شکیبایی بر هر آنچه از دست می‌رود و نیز به معنای «خوب صبر کردن»، «صبر کردن در مصیبت» و «سوگ و مصیبت» است. در عربی «عزیت فلانا» یعنی او را دل داری و تسلا دادم و «احسن الله عزاک» یعنی خداوند تو را صبر نیکو دهد.

«عزا» در لغت به معنای شکیبایی بر هر آنچه از دست می‌رود و نیز به معنای «خوب صبر کردن»، «صبر کردن در مصیبت» و «سوگ و مصیبت» است. در عربی «عزیت فلانا» یعنی او را دل داری و تسلا دادم و «احسن الله عزاک» یعنی خداوند تو را صبر نیکو دهد.

براین اساس، عزاداری مراسمی است که برای دلداری دادن و آرامش بخشیدن به فرد یا افراد داغ دیده برگزار می‌شود. برای این منظور، از راه‌های مختلفی بهره می‌برند. مانند اعلام همدردی با فرد داغ دیده، گریه کردن همراه با او، شنیدن غم و غصه‌های شخص مصیبت زده، یادآوری داغ‌های دیگران به ویژه داغ‌های بزرگان دینی و تاریخی.

در جوامع مختلف، عزاداری معمولاً در قالب مراسم جمعی، در چند مرحله زمانی و با آدابی مخصوص برگزار می‌شود و روی هم رفته تأثیر بسیار شگرفی در آرامش بخشیدن به افراد داغ دیده دارد.

افزون بر مراسم عزاداری، دو عامل گذشت زمان و فراموشی نیز به یاری فرد داغ دیده می‌آید و اندک اندک او را از فشارهای روانی ناشی از مصیبت می‌رهاند. به همین دلیل کم کم مراسم عزاداری نیز متوقف می‌شود و در نهایت برای بزرگداشت و یادبود، مراسمی برپا می‌شود. این مراسم بزرگداشت و یادبود برای بزرگان دینی، ملی و دانشمندان، حتی پس از گذشت سال‌های دراز از مرگشان امری رایج است.

در نگاه نخست به نظر می‌رسد که برپایی مراسم عزاداری برای امام حسین(ع) از نوع اخیر است اما در واقع شخصیت امام حسین(ع) چندان عظیم، و حوادث قیام او چنان مصیبت بار است که مراسم عزاداری وی به هیچ وجه با مراسم معمول در یادبود و بزرگداشت افراد که معمولاً خشک و بی هیجان است همانندی ندارد.

پس از گذشت چهارده قرن و اندی از حادثه عاشورا شرکت کنندگان در مراسم عزاداری امام حسین(ع) در واقع خویش را مصیبت زده و داغدار آن حادثه بزرگ می‌یابند و با شرکت در این مراسم یکدیگر را و نیز صاحب اصلی مصیبت (حضرت بقیه الله را تسلا می‌دهند) گواه بر این سخن آن است که عزاداران امام حسین(ع) به یاد مصائب و مظلومیت آن حضرت گریه و شیوه می‌کنند و گاهی هم بی تاب می‌شوند البته این حالات ریشه در پیوند عمیق عاطفی با امام حسین(ع) و اهل بیت(ع) دارد.

ناگفته پیداست که برپایی عزاداری برای امام حسین، افزون بر تسلا بخشیدن به شرکت کنندگان در آن مراسم سبب می‌شود نام و یاد حسین(ع) و حماسه عظیم او همواره زنده بماند، به ویژه آنکه عزاداری برای امام حسین(ع) در قالب مردمی‌ترین رسم‌های اجتماعی میان مسلمانان انجام می‌شود و همگان در هر سن و از هر صنف با حضور در آن پیام‌ها و درس‌های حماسه حسینی را با دل و جان دریافت می‌کنند.

در اینجا با تأکید بر پیوند قلبی عزاداران با حماسه حسینی، و نفوذ پیام‌ها و درس‌های آن حماسه در عمق جان و روح ایشان باید اذعان کرد که این پیوند عمیق ناشی از آن است که عزاداری برای امام حسین(ع) همواره با گریه همراه بوده است.

روایات نقل شده از معصومان بیانگر آن است که آنان خود به یاد مصائب و مظلومیت امام حسین(ع) می‌گریستند و از اصحابشان می‌خواستند که آنان نیز این گونه رفتار کنند و برای تشویق آنان پاداش‌های عظیم گریه بر حسین(ع) را بیان می‌کردند.

همین رهنمودهای معصومان مشوق مردم به برپایی عزاداری برای امام حسین(ع) بوده و در تداوم و بقای آن و نیز تبدیل شدنش به یک رسم و سنت اجتماعی نقش محوری داشته است.

منبع: مقتل جامع سیدالشهدا جلد دوم. گروهی از تاریخ پژوهان